

Klétus František Petěrka (1914–1987)

autorka: Dagmar Smolíková, srpen 2020

Komunisté tvrdě zasáhli do jeho života, když mu bylo 36 let. Z výjimečně nadaného a vzdělaného kapucínského kněze udělali mukla a pak dělníka. To podstatné mu však vzít nedokázali: radost ze života, lásku k lidem a smysl pro humor.

Z Mutěnic do Prahy

František Petěrka se narodil 29. července 1914 v Mutěnicích¹, ve vinařském kraji nedaleko jihomoravského Hodonína. Společný život jeho rodiny však trval jen krátce. Otec Jan (1888–1915)², který pracoval jako dělník na velkostatku³, musel pouhé dva roky po svatbě narukovat⁴. Matce Marii (1891⁵–1973⁶) doma zůstali dva synové, starší Jan (1913–po 1987)⁷ a mladší František. Otec Jan padl 21. února 1915 v lesích kolem řeky Jasionky v Galicii, což je dnes území polského Podkarpatského vojvodství; den nato tam byl také pohřben.⁸ Marie se už podruhé neprovdala.⁹

Po absolvování osmi tříd obecné a měšťanské školy v Mutěnicích se František vydal do Prahy. Stal se jedním ze studentů serafínské školy při kapucínském klášteře na Hradčanech¹⁰ a zkoušky, stejně jako jeho spolužáci, skládal na Arcibiskupském gymnáziu v Bubenči. Několik vzpomínek na toto období si uchoval jeho mladší řádový spolubratr Juvenál Antonín Valíček: „Franta Petěrka byl velkým ctitelem a obhájcem Karla Maye, všechny jeho romány považoval za opis skutečných dobrodružství, a proto dostal přezdívku Old Shatterhand. Hrál pěkně na housle a měl pevnou ruku při pozemním hokeji, který se v juvenátě¹¹ hodně pěstoval.“¹²

Kapucínem

Kapucínský hábit František obléká 1. srpna 1932 a přijímá řeholní jméno Klétus.¹³ Pro další řádovou formaci včetně vzdělání odjíždí do Švýcarska: roční noviciát prožije v Luzernu,

1 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961, nefoliováno.

2 Moravský zemský archiv, Rodní a křestní kniha, Mutěnice, 1878–1900, s. 188.

3 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961, nefoliováno.

4 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961, nefoliováno. Jan a Marie Petěrkovi byli oddáni 20. listopadu 1912 v Mutěnicích. Zdroj: Moravský zemský archiv, Rodní a křestní kniha, Mutěnice, 1878–1900, s. 258.

5 Moravský zemský archiv, Rodní a křestní kniha, Mutěnice, 1878–1900, s. 258.

6 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno; datum úmrtí je s přesností ± jeden rok.

7 Klétus svého bratra zmiňuje v dopise z 11. 2. 1987; in Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04. Bratr Jan je také vyfocen na Klétově pohřbu (2. 4. 1987); in Provinční fotoarchiv kapucínů. Jan Petěrka žil v Praze, na důchod se pak vrátil do rodných Mutěnic. Zdroj: Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno. S manželkou měl pouze jedno dítě, dceru Mirku (1945–2005), provdanou Pavlíkovou, která zemřela jako bezdětná. Zdroj: E-mail Blanky Přidalové z Mutěnic, která zprostředkovala vzpomínky svého tatínka Josefa Bízy. Jeho tatínek Pavel Bíza byl bratrancem Kléta Petěrky, e-mail z 2. 3. 2020.

8 Matriky pěšího pluku 27 a předchůdců, VÚA–VHA, Sbíрка vojenských matrik, signatura 841, s. 9.

9 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961, nefoliováno.

10 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961, nefoliováno.

11 Internát serafínské školy.

12 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, P. Klétus František Petěrka z řádu kapucínů (1914–1987). Hrst vzpomínek, životopis napsal Juvenál Antonín Valíček, nefoliováno.

13 Provinční archiv kapucínů, Provinční kroniky, katalogy a periodika, Katalogy a direktáře III., 01 M 04, Catalogus Ordinis Minorum S. P. Francisci capuccinorum almae Provinciae Bohemo-Moravae dispositus mense martio 1933, Melnicae 1933, s. 9.

gymnaziální studia dokončí ve Stans a dva roky filozofie absolvuje v Sittenu.¹⁴ Zde také 2. srpna 1936 skládá své věčné sliby.¹⁵ V roce 1937 se vrací do republiky a v Olomouci začíná studovat teologii na bohoslovecké fakultě.¹⁶ Na kněze je vysvěcen 29. července 1940.¹⁷

Od následujícího roku až do dubna 1944 žije v Praze na Hradčanech¹⁸, kde vyučuje řádový dorost latinu, řečtinu a dějepis¹⁹. Po zabrání kláštera vojáky SS se kapucínští studenti i lektoři stěhují do Opočna. Klétus zde působí půl roku a poté je přeložen do Olomouce, kde v duchovní správě setrvává až do konce války.²⁰ Od července 1945 je oficiálně členem brněnské komunity²¹ a zapisuje se na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity²². Studuje latinu, řečtinu, češtinu, francouzštinu, angličtinu, italštinu, španělštinu, ale také třeba historii a umění starověku, filozofii, pedagogiku či psychologii.²³ Vedle mimořádného jazykového nadání vyniká rovněž jako kazatel.²⁴ „Otec Klétus má právě v Praze májová kázání,“ píše například hradčanský kvardián Eliáš Svatek. „Nejdříve si to vybral v posteli, kde léčil chřipku. Nyní nahrazuje, co zameškal, takže kázání trvalo celou hodinu. Ku jeho cti budiž řečeno, že káže tak poutavě, že by lidé poslouchali, i kdyby kázání trvalo dvě hodiny.“²⁵

Kdyby v únoru 1948 nedošlo ke komunistickému puči, Klétus Petěrka by se stal řádovým lektorem a učil by kapucínský dorost. Představitelé nového režimu mu však nedovolili ani dostudovat. V srpnu 1948 jej tzv. akční výbor filozofické fakulty vyloučil „ze všech vysokých škol“²⁶, protože – jak uvedli – neměl „kladný postoj k lidově-demokratickému zřízení“²⁷.

Náhodné setkání

A to Klétus skutečně neměl. V komunisty prosazovaném světonázoru viděl ideologii, která je v zásadním rozporu s hodnotami křesťanství.²⁸ Zdůrazňoval, že i sebe ušlechtilejší dílo, pokud se koná bez Boha, nebude mít dlouhého trvání.²⁹ A také třeba, že nelze budovat mír mezi národy – což byl

14 Pacifik Matějka: Literární činní členové a příznivci kapucínského řádu v Čechách, *Paginae historiae*, Sborník Národního archivu, č. 18, Národní archiv, Praha, katalogy a periodika, Katalogy a direktáře III., 01 M 04, Catalogus Ordinis Fratrum Minorum capuccinorum Provinciae nostrae dispositus ad finem anni 1939, Praeae 1939, s. 6.

15 Provinční archiv kapucínů, Provinční kroniky, katalogy a periodika, Katalogy a direktáře III., 01 M 04, Catalogus Ordinis Fratrum Minorum capuccinorum Provinciae nostrae dispositus ad finem anni 1939, Praeae 1939, s. 6.

16 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961, nefoliováno.

17 Provinční archiv kapucínů, Provinční kroniky, katalogy a periodika, Katalogy a direktáře III., 01 M 04, Catalogus Ordinis Fratrum Minorum S. P. Francisci capuccinorum Provinciae Bohemo-Moravae pro anno a Christo nato 1948, Praeae 1948, s. 14.

18 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, P. Klétus František Petěrka z řádu kapucínů (1914–1987). Hrst vzpomínek, životopis napsal Juvenál Antonín Valíček, nefoliováno.

19 Archiv bezpečnostních složek, fond V-473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno.

20 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961; nefoliováno.

21 Moravský zemský archiv, fond E 34, kart. č. 9, inv. č. 51, sign. 15, fol. 4. Obedienční list z 12. července 1945.

22 Archiv Masarykovy univerzity, fond A 2 Filozofická fakulta, knihy, František Petěrka, rok 1945, semestr I.

23 Archiv Masarykovy univerzity, fond A 2 Filozofická fakulta, knihy, František Petěrka, rok 1945–1948, semestr I–VII.

24 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, P. Klétus František Petěrka z řádu kapucínů (1914–1987). Hrst vzpomínek, životopis napsal Juvenál Antonín Valíček, nefoliováno.

25 Národní archiv Praha, fond 31, inv. č. 375, č. krabice 367, klášter Praha-Hradčany, nefoliováno; dopis Eliáše Svátka olomouckému kvardiánovi Cyrilu Navrátilovi ze 17. května 1949.

26 Archiv Masarykovy univerzity, fond A 2 Filozofická fakulta, knihy, František Petěrka, rok 1947/1948, semestr VII.; zápis z 22. července 1948.

27 Archiv bezpečnostních složek, fond V-473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno, zápis o výpovědi, 13. 2. 1950.

28 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokoly z výsledku svědků (14. 1. 1949) a obviněného Kléta Petěrky (4. 1. 1949).

29 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, I. a II. manipulace, dodatky, karton 4, nefoliováno; Hlášení z kázání v brněnských kostelích dne 8. ledna 1950.

v té době termín neustále skloňovaný –, když jej nemáme v srdci.³⁰ Iluze si nedělal ani o budoucnosti, byť se funkcionáři KSČ snažili veřejnosti namluvit, že „postoj režimu k náboženství je kladný“.³¹ Přičemž ale reálně řešili otázku „konečné likvidace náboženství“³² i likvidace katolické církve, což byl podle generálního tajemníka ÚV KSČ Rudolfa Slánského „jediný vážný protivník, který jim zůstal“³³. Klétus na postupné zotročování církve státem upozorňoval, rovněž na lži, které se o ní objevovaly v novinách, na rušení církevních škol či ukradený majetek.³⁴

Klétovy názory na současné dění, kterými se při promluvách z kazatelny netajil, si ještě před převratem vysloužily veřejně prezentovaný nesouhlas. V komunistické *Rovnosti* vyšel 7. února 1948 článek s výmluvným názvem *Agitace a štvance místo kázání*.³⁵ Jeho autor, devatenáctiletý student práv Jaroslav Burda, napsal Klétovi nejdříve dopis, a když mu kapucínský kněz odpověděl další neděli přímo z kazatelny, rozhodl se na to reagovat v novinách. Burda na závěr svého textu vyzval „bezpečnostní orgány“, „aby si i ony povšimly tohoto štvání a učinily přítrž pomlouvání státních a vládních orgánů“, a samotného Kléta přiřadil k „falešným prorokům“, se kterými – jak autor doufá – si to „lid jednou sám vyúčtuje“.³⁶ Nakonec si to vyúčtoval s oběma.

Více než článek v *Rovnosti* však Klétovi později uškodilo náhodné³⁷ setkání s Burdou před brněnským kapucínským klášterem počátkem dubna 1948. Student v doprovodu svého kamaráda Jana Pelouška se Klétovi nejdříve omluvil za onen text v novinách a pak se mu svěřil, že kvůli pouňorovému vývoji oba zamýšlejí utéct přes hranice a spojit se s emigrací. Na to kapucín podotkl, že u Mikulova, jak plánují, by to bylo nebezpečné, protože jsou tam hranice velmi dobře stráženy, ale že slyšel o někom, komu se to podařilo z méně hlídaného Slovenska.³⁸ Jak později uvedl při výslechu, rozhovoru „nepřikládal větší důležitost“ a Burdu pokládal „za mluvku“.³⁹

První zatčení

Následující čtyři měsíce se nic nedělo. Situace se mění počátkem srpna, kdy soudruzi ze Státní bezpečnosti kvůli článku v *Rovnosti* podali na Kléta předběžné trestní oznámení.⁴⁰ Zda na text –

30 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, I. a II. manipulace, dodatky, karton 4, nefoliováno; Hlášení z kázání v brněnských kostelích dne 1. ledna 1950.

31 Návrh na řešení náboženských otázek v ČSR, schválený na poradě J. Hendrycha, A. Čepičky, J. Taussigové a zástupců církevní komise ústředního akčního výboru NF, 30. 8. 1948. In Karel Kaplan: Stát a církve v Československu 1948–1953, Nakladatelství Doplněk, Brno, 1993, s. 259.

32 Návrh na řešení náboženských otázek v ČSR, schválený na poradě J. Hendrycha, A. Čepičky, J. Taussigové a zástupců církevní komise ústředního akčního výboru NF, 30. 8. 1948. In Karel Kaplan: Stát a církve v Československu 1948–1953, Nakladatelství Doplněk, Brno, 1993, s. 262.

33 Zápis ze zasedání předsednictva ÚV KSČ, které jednalo o přípravě voleb a postoji k církvi, 4. 5. 1948. In Karel Kaplan: Stát a církve v Československu 1948–1953, Nakladatelství Doplněk, Brno, 1993, s. 255.

34 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, I. a II. manipulace, karton 263, fol. 18.

35 *Rovnost*, 7. 2. 1948, s. 3.

36 *Rovnost*, 7. 2. 1948, s. 3.

37 Jaroslav Burda při výslechu 30. 10. 1948 řekl, že Kléta Petěrku potkal před klášterem náhodně. Při výslechu 23. 1. 1950 však uvedl, že kapucína vyhledal záměrně kvůli tomu, aby si nechal poradit, kde by bylo nejlepší překročit státní hranice. Také řekl, že omluva za článek byla z jeho strany jen hraná. Zdroj: Archiv bezpečnostních složek, fond V–473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno. Při hlavním přelíčení 22. 9. 1950 popřel, že by Kléta záměrně vyhledal kvůli radě ohledně překročení hranic: „Svědka [Burda] dále uvádí, že obviněného [Petěrku] sami nevolali, nýbrž že jej viděli stát u vrat kláštera.“ Zdroj: Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokol z hlavního přelíčení, výpověď obžalovaného Františka Petěrky a svědka Jaroslava Burdy, 22. 9. 1950.

38 Archiv bezpečnostních složek, fond V–473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno, zápis o výpovědi, 13. 2. 1950.

39 Archiv bezpečnostních složek, fond V–473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno, zápis o výpovědi, 13. 2. 1950.

40 Archiv bezpečnostních složek, fond V–473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno, předběžné trestní

po půl roce – narazili náhodou, nebo je na něj někdo upozornil, nevíme. V říjnu pak StB vyslechla Burdu, který při své výpovědi navázal na radikálnost onoho zimního pobouření, jež přenesl do článku; dubnová omluva Klétovi a naznačená změna názorů byla zapomenuta.⁴¹ Případem se začal zabývat Krajský soud trestní v Brně⁴², kde v lednu následujícího roku vyslechli jak Kléta⁴³, tak několik svědků, jež Petěrkovo kázání kritizované Burdou líčili víceméně nekonfliktně⁴⁴. Nakonec vypovídal i samotný pisatel, kterého museli k výslechu přivést z vězení⁴⁵, kam se dostal za pokus o ilegální překročení státní hranice a za slabomyslnou akci s nulovým dopadem, kterou však komunisté kvalifikovali jako „organisovanou podvratnou činnost“ proti „lidově-demokratickému zřízení“⁴⁶.

Státní prokurátor nakonec v listopadu 1949 podal návrh na ukončení trestního stíhání. Poukázal na skutečnost, že výpověď Jaroslava Burdy ohledně lednového kázání je v rozporu s výpověďmi několika dalších svědků. A s ohledem na Burdova trestní stíhání, včetně podezření z krádeží, jej označil za „velmi lehkomyšlného mladíka“, jehož výpověď „nelze brát za zcela spolehlivou“.⁴⁷

Záhy však nastal další zvrat, 11. února 1950 si pro Kléta přišla StB a kvůli podezření z „protistátní činnosti“ jej vsadila do vazby.⁴⁸ Je sice pravda, že si soudruzi znovu proklepli uvězněného Burdu, nicméně nezjistili nic, co by nevěděli už od podzimu 1948.⁴⁹ Tenkrát Burda vypovídal nejen ohledně „štvavého“ kázání, ale zmínil i dubnový rozhovor o zamýšleném útěku za hranice.⁵⁰ Byla snad tehdy StB ke Klétovi příliš benevolentní, a proto se teď snaží svůj „poklesek“ napravit? Nebo se obnovený zájem o kapucína už nese na vlně restrikcí proti řeholním řádům?⁵¹

Viděno optikou církevních tajemníků byl Klétův klášter hned po salesiánech, kteří pracovali s mládeží, druhý nejnebezpečnější v Brně.⁵² Kapucínští kněží se totiž těšili oblibě a respektu nejen ve

oznámení, 3. 8. 1948. Trestní oznámení bylo podáno 19. 10. 1948.

41 Archiv bezpečnostních složek, fond 305, sign. 305-115-7, nefoliováno, protokol z výslechu svědka, 18. 10. 1948.

42 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; žádost z 20. 12. 1948.

43 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokol z výslechu obviněného, 4. 1. 1949.

44 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokoly z výslechu svědků, 14. 1. 1949.

45 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokol z výslechu svědka, 20. 7. 1949.

46 Archiv bezpečnostních složek, fond V-473 Brno, sign. Burda a spol., I. část, nefoliováno, trestní oznámení, 5. 11. 1948. Poprvé se Jaroslav Burda pokusil o přechod státní hranice v dubnu 1948 v Krušných horách, nicméně ho nedokončil. Když se vracel, v Chebu už na něj čekala bezpečnost; díky amnestii si odseděl jen tři měsíce. Na podzim téhož roku chtěl utéct znovu, se svým plánem se v dopise svěřil biskupu Karlu Skoupému a požádal ho o finanční podporu. Snažil se kontaktovat také bývalého předsedu exilové vlády Jana Šrámka a oběma mužům nabízel své služby ohledně propojení s československou emigrací v Londýně. Reakce se pochopitelně nedočkal, s výjimkou StB, která na něj podala trestní oznámení. Dostal 6,5 roku vězení. Odseděl si jen část, za předčasné propuštění se zavázal ke spolupráci s StB. Více: Archiv bezpečnostních složek, svazek č. 605654, signatura TS-605654 MV. I po prostudování dostupných materiálů je poměrně těžké pochopit Burdovy motivace a jeho způsob myšlení. Zřejmě šlo o člověka velmi nezralého a nevyrovnaného, který si spřádal absurdní plány, do nichž – snad bezděky – zamotával další a další lidi, jejichž jména pak neváhal při výsleších nadiktovat do protokolu.

47 Národní archiv Praha, fond Státní prokuratura Praha, sig. PSt I 1728/49, nefoliováno, zpráva státního prokurátora ministerstvu spravedlnosti, 24. 11. 1949.

48 Archiv bezpečnostních složek, fond V-473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno, zápis o zatčení, 11. 2. 1950.

49 Archiv bezpečnostních složek, fond V-473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno, dodatkový protokol, 23. 1. 1950.

50 Archiv bezpečnostních složek, fond V-473 Brno, sign. Burda a spol., II. část, nefoliováno, protokol z výslechu obviněného, 30. 10. 1948.

51 Návrh SÚC na postup proti řeholím a klášterům. Příprava tzv. akce K, 22. listopad 1949. In Církevní komise ÚV KSČ 1949–1951. Edice dokumentů, Nakladatelství Doplněk, Brno, 1994, s. 319–320.

52 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, III. manipulace, karton 2614, fol. 312;

městě, ale i v širokém okolí, kam jezdili na tzv. lidové misie.⁵³ Samotný Klétus pak měl pověst „reakcionáře první třídy“⁵⁴, o jehož kázáních často psali hlášení komunističtí donašeči. Podle nich byly tyto promluvy zaměřeny „ostře proti dnešnímu režimu“⁵⁵, nebo v nich alespoň nacházeli „skryté narážky na dnešní poměry“⁵⁶.

Na Mírově

Klétus však ve vazbě dlouho nezůstal a ještě na krátký čas se vrátil k řeholnímu životu. Shodou okolností to byl právě on, kdo večer 27. dubna 1950 naposledy sloužil v kapucínském kostele mši svatou. I přes obsazení kláštera estébáky, v rámci druhé etapy likvidační akce K, se mu ještě podařilo lidem na bohoslužbě sdělit, že kapucíni v Brně končí, čímž vzbudil pro komunisty nevídaný rozruch.⁵⁷ Poté byl s bratry odvezen do centralizačního kláštera v Broumově⁵⁸, kde jej 22. května zatkl podruhé a eskortovali do věznice na pražském Pankráci⁵⁹. Tentokrát měla obžaloba body dva.⁶⁰

Hlavní přelíčení se konalo 22. září 1950⁶¹ a tentýž den Státní soud v Praze vynesl také rozsudek⁶². Kléta Petěrku shledal vinným ohledně kázání z ledna 1948, kterým kapucínský kněz „veřejně pobuřoval proti státu a jeho demokraticko-republikánské formě“, čímž spáchal „přečin rušení obecného míru“. A dále, dubnový rozhovor s Burdou a Pelouškem vyhodnotil jako „zločin úkladů o republiku“: „Je nutno zejména zdůrazniti okolnost, že obviněný věděl, že Burda má v úmyslu za hranicemi ve spojení s dalšími reakčními činiteli pracovati proti republice, aby přivodil násilný zvrat současných politických poměrů [...] slíbil mu dokonce, že za zdar jeho podniku se bude modliti [...]. Obviněný se tímto svým prohlášením zařadil mezi onu církevní hierarchii, která zneužívá víry a náboženství k cílům politickým, a to ve prospěch kapitalistické části světa, usku-tečňujíc tak současnou politiku Vatikánu.“⁶³ Výsledek soudu byl zcela poplatný zadání Státního úřadu pro věci církevní: „připraviti procesy proti řeholníkům podle zákona na ochranu republiky“⁶⁴.

Klétus si od soudu odnesl tři roky vězení a pokutu ve výši deseti tisíc korun.⁶⁵ Jako nemajetný řeholník ji však neměl z čeho zaplatit, takže mu státní prokurátor vyměřil náhradní trest odnětí

podrobná zpráva církevního tajemníka o kapucínském klášteře v Brně pro potřeby SÚC, 22. 12. 1949.

53 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, III. manipulace, karton 2614, fol. 312; podrobná zpráva církevního tajemníka o kapucínském klášteře v Brně pro potřeby SÚC, 22. 12. 1949.

54 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, I. a II. manipulace, karton 1219, inv. č. 878.291.8, fol. 205; posudky různých kněží.

55 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, I. a II. manipulace, karton 263, fol. 18.

56 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, III. manipulace, karton 2614, fol. 312; podrobná zpráva církevního tajemníka o kapucínském klášteře v Brně pro potřeby SÚC, 22. 12. 1949.

57 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, karton 2616, fol. 1121–1123, zpráva o přemístění kláštera kapucínů, nedatováno, ale zřejmě z 29. 4. 1950.

58 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, karton 2616, fol. 859–860; situační zpráva z května 1950. Odvezen nebyl pouze Vincenc Jan Halaš, který v době akce K pobýval v nemocnici Milosrdných bratří. Po propuštění, se souhlasem Státního úřadu pro věci církevní, odjel ke své sestře. Zdroj: Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, karton 2616, fol. 855.

59 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; příkaz k zatčení, 20. 5. 1950.

60 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; obžalovací spis, 2. 5. 1950.

61 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokol z hlavního přelíčení – výpověď obžalovaného a svědka Jaroslava Burdy, 22. 9. 1950.

62 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; rozsudek, 22. 9. 1950.

63 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; rozsudek, 22. 9. 1950.

64 Návrh SÚC na postup proti řeholím a klášterům. Příprava tzv. akce K, 22. listopad 1949. In Církevní komise ÚV KSČ 1949–1951. Edice dokumentů, Nakladatelství Doplněk, Brno, 1994, s. 320.

65 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; rozsudek, 22. 9. 1950.

svobody v délce dvaceti dnů.⁶⁶ Kapucín se sice spolu se svým advokátem proti rozsudku odvolal⁶⁷, nicméně neúspěšně⁶⁸. Začátkem října 1950 byl z Pankráce převezen do věznic Mírov, kde si odpykal většinu trestu.⁶⁹ V květnu 1953 jej pak přesunuli do Mladé Boleslavi⁷⁰, odkud byl 11. června téhož roku propuštěn na svobodu⁷¹.

O tom, co si za mřížemi prožil, se podle pamětníků zmiňoval jen sporadicky. Nejhorší byl prý první rok, kdy soudruzi-věznitelé měli potřebu své svěřence prvoplánově týrat a ponižovat. Například Kléta a další vězně nahé posadili na stoličky bez sedáků, pod kterými hořely svíce. Mimochodem, aby si Klétus procvičoval mozek, naučil se zde další řeč, ruštinu. Studium jiných jazyků tam tehdy ani nebylo možné. „Na památku“ si z kriminálu odnesl šachové figurky vlastnoručně vyrobené z chleba. Měl je umístěné v sekretáři až do své smrti.⁷²

S exekutory v patách

Z vězení vedly Klétovy kroky do rodných Mutěnic. U své matky bydlel více než rok a musel žít z vypůjčených peněz.⁷³ Kvůli zdravotním potížím, které si přinesl z kriminálu⁷⁴, si hledat práci nemohl a nárok na podporu z nemocenské pojišťovny také neměl⁷⁵. Jak se dozvěděl později, na Mírově za něj neplatili zdravotní pojištění. Neměl totiž dobré „chování a postoj k lid[ově] demokratickému zřízení“.⁷⁶

Když pak v lednu 1954 dostal z Krajské prokuratury v Praze sdělení, že musí uhradit část nákladů spojených s pobytem v mladoboleslavském vězení⁷⁷, míra jeho trpělivosti přetekla. Připomínka vykonstruovaného procesu v něm rozjitiřila dosud nezahojenou ránu.⁷⁸ „A já se ptám proč a jak to, že [náklady] nebyly uhrazeny [ze mzdy]?! Vždyť jsme tam přece pracovali v zahradě a někdy dosti krušně a přes čas. A když jsme nepracovali venku, pracovali jsme doma (drali jsme peří etc.). Za co jsme tedy pracovali, když ne na úhradu zaopatření? Kdo a kdy tedy mi zaplatí tam tu práci? Já potom budu moci zaplatit vám.“⁷⁹

66 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; usnesení státního prokurátora o náhradním trestu, 26. 11. 1951.

67 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; odvolání proti rozsudku Státního soudu ze dne 22. 9. 1950.

68 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokol o ústním odvolacím líčení, 8. 3. 1951.

69 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis ÚNZ na Mírově Krajské prokuratuře v Praze ze 7. 6. 1954. Na Mírově byl od 9. 10. 1950 do 4. 5. 1953.

70 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; vyrozumění o přemístění vězně, 4. 5. 1953. V Mladé Boleslavi byl od 4. 5. 1953 do 11. 6. 1953.

71 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; vyrozumění o propuštění vězně, 11. 6. 1953.

72 Rozhovor s manžely Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno. Juvenál Valíček se o tom, co Klétus prožil v kriminále, vůbec nezmiňuje. Stejně tak se nezmiňuje ani paní Marie Šamšulová.

73 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Kléta Petěrky Krajské prokuratuře v Praze, 26. 1. 1954.

74 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Kléta Petěrky Krajské prokuratuře v Praze, 26. 1. 1954. „Měl jsem lékařský nález výhrěz meziobratl. ploténky s postižením nervů a nález na plicích.“

75 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Kléta Petěrky Krajské prokuratuře v Praze, 26. 1. 1954.

76 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Útvaru nápravných zařízení Mírov Krajské prokuratuře v Praze, 7. 6. 1954.

77 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; usnesení Krajské prokuratury v Praze, 12. 1. 1954.

78 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Kléta Petěrky Krajské prokuratuře v Praze, 26. 1. 1954.

79 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Kléta Petěrky Krajské

Klétus sice v březnu podal oficiální stížnost⁸⁰, tu však prokurátor zamítl⁸¹. A protože kapucín ani poté nezaplátil, poslali na něj o rok později exekutory. Ti však nenašli nic, co by mohli zabavit⁸². Krajská prokuratura proto v únoru 1956 začala dlužnou částku vymáhat na Klétovu zaměstnavateli, který mu to pak jednoduše strhl z výplaty.⁸³

V té době Klétus pracoval v Brně jako dělník ve Velkoobchodu široké spotřeby⁸⁴, kam nastoupil zřejmě někdy během jara 1954⁸⁵. Pobíral 800 Kčs měsíčně, bydlel v podnájmu a ve svých čtyřiceti letech žil prakticky ze dne na den.⁸⁶ V tomto kontextu pro něj ona dlužná částka z vězení ve výši 300 Kčs představovala skutečný problém.⁸⁷

Dělníkem

Klétova „kariéra“ ve velkoobchodě skončila žloutenkou. Během léčení, v říjnu 1956, s ním totiž podnik rozvázal pracovní poměr.⁸⁸ Další více než čtyři roky se živil, jak se dalo. Pracoval na brněnském výstavišti, v cestovní kanceláři, překládal pro rozhlas a jiné instituce; rovněž mu vypomáhali přátelé.⁸⁹ Z března 1961 se dochoval životopis, se kterým se ucházel o nové zaměstnání: „Chtěl bych trvalou práci, abych měl pevnější sociální zajištění, trvalé pojištění zdravotní a ve stáří nějakou penzi, abych pak nebyl někomu zcela na obtíž.“⁹⁰ Klétus našel zaměstnání, v němž setrval až do důchodu⁹¹, u brněnské ČSAD, kde stejně jako jeho řeholní spolubratr Felicián Josef Machác⁹² tankoval naftu do autobusů⁹³. Od konce 60. let také tu a tam vypomáhal v cestovní kanceláři Čedok, když jim vypadl průvodce a narychlo potřebovali náhradu pro cizojazyčné prohlídky Brna a okolí.⁹⁴

Do duchovní správy se sice zkoušel vrátit, nicméně se svým kádrovým profilem se mu nepodařilo

prokuratuře v Praze, 26. 1. 1954.

80 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokol sepsaný u Okresní prokuratury v Hodoníně, 3. 3. 1954.

81 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; usnesení generálního prokurátora, 26. 4. 1954.

82 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; žádost o zavedení exekučního vymáhání z 3. 6. 1955. Řízení bylo 16. 6. 1955 ukončeno pro „nemajetnost“. Další exekuční řízení bylo zahájeno 30. 6. 1955 a skončeno 9. 8. 1955, „protože nebyly nalezeny zabavitelné věci“.

83 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; usnesení Krajské prokuratury v Praze ze 7. 2. 1956.

84 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Krajské prokuratury v Praze, 9. 11. 1956, Velkoobchod široké spotřeby, rezort sklo a porcelán, Nové Sady 27. Tam byl přeložen z rezortu papír, Hybešova 36, zdroj: dopis Krajské prokuratury v Praze, 28. 10. 1955.

85 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; protokol Okresní prokuratury v Hodoníně, 14. 7. 1954, Klétus Petěrka je zde označen jako dělník. V protokolu z 3. 3. 1954 Klétus uvádí: „jsem ještě ve stavu nemocných a nikde nepracuji“.

86 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Krajské prokuratury v Praze, 9. 11. 1956; Klétus Petěrka bydlel v Brně na Sladové 4.

87 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Krajské prokuratury v Praze, 11. 6. 1953.

88 Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, sig. Or I/VII 46/50, nefoliováno; dopis Krajské prokuratury v Praze, 9. 11. 1956, pracovní poměr trval do 17. 10. 1956. V dopise je také uvedeno: „Jmenovaný je t. č. bez prac. poměru, kde si hledá zaměstnání vyhovující k jeho zdravotnímu stavu... Stará se o svou matku.“

89 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961; nefoliováno.

90 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, vlastní životopis ze 7. března 1961; nefoliováno.

91 V té době chodili muži do důchodu v 60 letech, takže Klétus Petěrka by měl teoreticky nárok na penzi v roce 1974.

92 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, životopis Feliciána Macháce z 8. 2. 1997, napsal Juvenál Antonín Valíček; nefoliováno. Felicián a Klétus byli spolunovicové.

93 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléty Petěrky; 9. 3. 2020, Brno.

94 Rozhovor s manželý Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

získat státní souhlas.⁹⁵ Státní bezpečnost jej měla stále ve svém zorném úhlu.⁹⁶ Na jaře 1969 se alespoň mohl zapojit do obnovy kapucínské komunity při brněnském řádovém kostele⁹⁷, což byl důsledek politického tání v rámci „pražského jara“ 1968. Představitelé řeholních řádů tehdy využili příznivé situace a pokusili se v jednáních se státní správou dohodnout na legalizaci řeholního života u nás.⁹⁸

Na začátku května 1969 se do Brna vrátil Eduard Václav Dospiva⁹⁹, poslední kvardián před akcí K, vedle něj dostal státní souhlas také jeho spolubratr Martin Cyril Ptáček¹⁰⁰. Tito dva spolu s Emilem Františkem Borečkem, který při kostele působil už od roku 1952¹⁰¹, bydleli přímo v klášteře, respektive v těch několika místnostech, jež nebyly přiděleny Moravskému muzeu. Spolu s Klétem za bratřími pravidelně přicházeli rovněž další kapucíni: Felicián Macháč¹⁰² a zřejmě i Longin Vilém Novák, jemuž se též podařilo získat státní souhlas¹⁰³. Klášter dokonce navštívil i generální ministr kapucínskému řádu Pascal Rywalski.¹⁰⁴ Snahy o obnovu však byly pouhou epizodou, která se uzavřela rozhodnutím ministerstva kultury v polovině roku 1971; mužské řády se tak opět ocitly mimo povolené struktury.¹⁰⁵

Knězem-brigádníkem

Politické uvolňování Klétovi poskytlo několik možností vycestovat do zahraničí. V roce 1966 odjel do švýcarského Stans na setkání maturantů po třiceti letech.¹⁰⁶ O dvě léta později strávil měsíc v Římě¹⁰⁷ a půl roku v Kanadě, kam jej pozvali tamní kapucíni¹⁰⁸. Stačilo zůstat, a mohl se vrátit ke kněžskému i řeholnímu způsobu života. V Kanadě mu dokonce nabízeli místo na univerzitě.¹⁰⁹ Když se ho přátelé ptali, proč to odmítl a přijel zpátky za ostnatý drát, argumentoval péčí o maminku, kterou tu nechtěl nechat samotnou.¹¹⁰

Až do 80. let mohl Klétus akorát tak sloužit soukromou mši svatou v neveřejné kapli bývalého kapucínskému kostela pod brněnskou katedrálou. Pak však přece jen státní souhlas dostal, a to pro občasnou výpomoc; zaskakoval především „u kapucínů“ a v nedalekém chrámu svaté Máří Magdalény.¹¹¹ Podle manželů Mihalových, s kterými se dlouhá léta přátelil, však mnoho nabídek

95 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno.

96 Archiv bezpečnostních složek. Klétus Petěrka byl veden jako „Prověřovaná osoba“, tento svazek ani jeho osobní svazek se nedochovaly. Petěrkovo jméno figuruje také v lustracích z roku 1978, kdy StB zkoumala, zda vlastní zbraň, vozidlo a řidičský průkaz.

97 Kronika kapucínskému kláštera v Brně, Léta 1950 až 1990, s. 2.

98 Jaroslav Cuhra: Církevní politika KSČ a státu v letech 1969–1972, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 1999, s. 64–65.

99 Diecézní archiv Biskupství brněnského, Biskupská konzistoř Brno, inv. č. 17880, ev. j. 5633, nefoliováno.

100 Catalogus cleri dioeceseos Brunensis 1970, s. 18.

101 Moravský zemský archiv, fond B 124, Krajský národní výbor Brno, I. a II. manipulace, karton 1217, fol. 481.

102 Kronika kapucínskému kláštera v Brně, Léta 1950 až 1990, s. 2.

103 Catalogus cleri dioeceseos Brunensis 1970, s. 18.

104 Archiv kláštera kapucínů v Brně, kronika konventu, fotografická příloha. V kronice je uvedeno, že klášter navštívil 30. 7. 1969, nicméně Pascal Rywalski byl generálním ministrem až od roku 1970.

105 Jaroslav Cuhra: Církevní politika KSČ a státu v letech 1969–1972, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 1999, s. 70.

106 Provinční archiv kapucínů, fotografie maturantů po 30 letech.

107 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno.

108 Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Mihalovými; 10. 6. 2020, Brno. V Kanadě žil Klétův řeholní spolubratr Anselm Václav Špaček, jenž ještě před nástupem komunistů odjel do Francie a poté pokračoval dál na západ.

Zdroj: Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, životopis Anselma Špačka, napsal Juvenál Antonín Valíček; nefoliováno.

109 Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Mihalovými; 10. 6. 2020, Brno.

110 Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Mihalovými; 10. 6. 2020, Brno.

111 Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Mihalovými; 10. 6. 2020, Brno. Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou

nedostával.¹¹² Můžeme se jen dohadovat, zda příčinou byla jeho minulost, odvážné promluvy či profesní řevnivost vůči charismatickému a na tu dobu nebývale vzdělanému knězi.

Jako problém se ukázala i délka Klétových kázání. Pokud přetáhl určitý limit, „u kapucínů“ mu to „domácí“ dávali najevo blikáním světel v presbytáři – prý kvůli věřícím, kteří spěchali na vlaky a autobusy.¹¹³

Překladačem, básníkem, divákem

Klétus své jazykové znalosti po celý život rozvíjel. Všude s sebou nosil nějaký ten slovník, a když se mu naskytla volná chvíle, například při čekání na tramvaj, učil se slovíčka. Překládal povídky a divadelní hry podle svého výběru a nabízel je pro televizní zpracování; překládal také básně.¹¹⁴ Přeloženou poezii pak probíral se svým přítelem a básníkem Václavem Renčem, za jehož rodinou pravidelně jezdil.¹¹⁵ Občas však zabrousil i do jiného žánru: v 80. letech třeba korigoval překlad přednášky Maxe Plancka pronesené v roce 1937; v komentáři k textu je uveden jako „vynikající germanista“.¹¹⁶

V kulturní sféře se cítil jako ryba ve vodě, navštěvoval koncerty, divadelní i filmová představení, měl přehled o literatuře.¹¹⁷ Juvenál Valíček vzpomíná, že už na konci 30. let, kdy oba bydleli na Hradčanech, bratřím čítávali Schillerova dramata; zmiňuje i Klétovo přátelství s hudebním skladatelem Josefem Bohuslavem Foersterem.¹¹⁸

Klétus však nebyl jen překladačem či interpretem. Sám skládal básně, v letech 1939–1940 vycházely v časopise Serafínské květy¹¹⁹; psal také povídky¹²⁰ a náboženská dramata¹²¹. Patřil mezi členy Družiny literární a umělecké, která vydávala kulturní revue Archa.¹²² Pro rozhlas zdramatizoval několik pohádek z knihy Karla Schulze *Princezna z kapradí*, jež se ve své době těšila velké oblibě.¹²³

V psaní pokračoval i v době nesvobody, hry nabízel divadlům a verši dělal radost svým přátelům; z Klétovy tvorby se však do dnešních dnů dochovalo jen torzo.¹²⁴ K výjimkám patří například jeho zhudebněné básně. K recitaci *Hlasatele velkého krále* zkomponoval v roce 1942 klavírní doprovod

Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno.

112 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

113 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

114 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

115 Vzpomínky Pavla Uhříka na rozhovory s Alenou Renčovou, manželkou Václava Renče; telefonický rozhovor 31. 7. 2020.

116 Dostupné z: www.elabs.com/van/van-max_planck.htm, 4. 7. 2020.

117 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

118 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, P. Klétus František Petěrka z řádu kapucínů (1914–1987). Hrst vzpomínek, životopis napsal Juvenál Antonín Valíček, nefoliováno.

119 Pacifik Matějka: Literárně činní členové a příznivci kapucínského řádu v Čechách, *Paginae historiae*, Sborník Národního archivu, č. 18, Národní archiv, Praha, 2010, s. 250.

120 P. Klétus: Poupátko, Archa: měsíčník pro literaturu, umění, kulturu a život, ročník XXXI., svazek 6, Olomouc, 1947, s. 256–259.

121 Věznění spisovatelé, Archa: literární revue československého exilu, ročník 3/35, č. 2, Mnichov, 1960, s. 64.

122 Antonín Kratochvíl: Revue Archa, Archa: kulturní revue, ročník 1/33, svazek 1, Mnichov, 1958, s. 5–6.

123 Antonín Kratochvíl-Christen: Literární profil Karla Schulze, Úvaha k pátému výročí úmrtí spisovatele konvertity, II. část, Archa: měsíčník pro literaturu, umění, kulturu a život, ročník XXXII., svazek 3, Olomouc, 1948, s. 137. Kniha *Princezna a kapradí* vyšla v roce 1940.

124 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno. Podle manželů Miholových Klétova pozůstalost skončila „v popelnici“, když nejbližší rodina po jeho smrti vyklízela jeho byt. O případné pozůstalosti nic nevěděl ani Juvenál Valíček, doufal, že snad něco zůstalo v rodině. Zdroj: Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, přepis několika básní Kléta Petěrky s dodatkem Juvenála Antonína Valíčka, nefoliováno.

již zmiňovaný J. B. Foerster.¹²⁵ Další počiny, které se nám podařilo najít, se týkají tří brněnských skladatelů a pocházejí z pozdější doby. Klétovu *Českou mši vánoční* zhudebnil Miroslav Příhoda¹²⁶, sedm duchovních básní František Gregor Emmert¹²⁷ a *Vánoční poselství* jeho přítel¹²⁸ Zdeněk Pololáník¹²⁹. S Emmertem Petěrka spolupracoval také na tvorbě oratoria *Jsem neposkvrněné početí*.¹³⁰

Přítelem

Podle pamětníků si Klétus navzdory panujícím režimům i prožitým křivdám uchoval vnitřní svobodu a svou situaci bral s humorem. Vzpomínají na něj jako na skvělého, velkorysého a výjimečného člověka, jehož ztrátu dodnes pociťují.¹³¹ Když nemohl žít jako řeholní kněz a učitel, žil s lidmi „na plný úvazek“ jako jejich rodinný přítel; pomáhal jim slovem i skutkem, darem i penězi. Svou víru nikomu nevnucoval a neměl ani potřebu v rodinách suplovat náboženskou výuku.¹³² Říkával dokonce, že je lepší mluvit s Bohem o dětech než s dětmi o Bohu.¹³³

„Byl velmi společenský a přátelský ke všem, zvláště měl rád děti. Kam přišel, měl dveře otevřené,“ vzpomíná jeho sestřenice Marie Šamšulová. Ještě jako mladému děvčeti jí přimluvou u řeholních sester dopomohl k práci v brněnské nemocnici na Žlutém kopci, a když se pak vdala a přišly na svět děti, zůstal její rodině nablízku. Paní Marie mu zase pomáhala s péčí o starou maminku, kterou si Klétus občas brával k sobě do Brna.¹³⁴

„Uměl potěšit, poradit, vždy měl na lidi čas. Šířil kolem sebe optimismus, mír a klid. V jeho společnosti se člověk cítil mile,“ shrnuje Jana Miholová a manžel Jiří dodává: „Dalo se s ním mluvit o všem, měl obrovský přehled.“¹³⁵ A takto „strýček“ Kléta popsala jejich dcera Jana: „Dlouho jsem si myslela, že má nejraději děti, teprve časem jsem pochopila, že má rád lidi vůbec. Přesto si myslím, že zrovna my, děti, jsme měly poněkud výsadní postavení. Žádný rodinný svátek se neobešel bez jeho přítomnosti [...]. Přicházel však často i ‚jen tak‘, vždycky s neodmyslitelnou velkou černou taškou v ruce. Nikdy jsem ho neviděla přijít bez ní a nikdy se nestalo, že by v té tašce, která nás od malička magicky přitahovala, pro nás nebyla nějaká dobrota. [...] Dalo se ho zeptat na cokoli. Žádnou zvědavou otázku neodbyl. Dovedl s námi hrát různé hry, s odstupem času jsem zjistila, že všechny vlastně cvičily postřeh, logiku a paměť. Velmi poutavě vyprávěl – pohádky, příběhy ze

125 Věra Štítková: Zdeněk Fibich a český koncertní melodram, disertační práce, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2015, s. 249. Báseň vyšla také tiskem: P. Klétus: Hlasatel velkého krále, Archa: měsíčník pro literaturu, umění, kulturu a život, ročník XXXI., svazek 3, Olomouc, 1947, s. 137–139.

126 Dostupné z: www.worldcat.org/title/ceska-mse-vanocni-pro-smiseny-sbor-varhany-a-orchestr-na-slova-frantiska-peterky-miroslav-prihoda-op-17/oclc/842324042&referer=brief_results, 4. 7. 2020, *Česká mše vánoční pro smíšený sbor, varhany a orchestr* vyšla tiskem roku 1962 v České katolické charitě; 4. 7. 2020.

127 Dostupné z: frantisek.emmert.sweb.cz/FRANTI%C5%A0EK%20GREGOR%20EMMERT.htm, 4. 7. 2020. František Gregor Emmert během 80. let 20. století zhudebnil básně: *Svatý Josef dělník, Z těch polí vyrosté chléb, Svátý Michal, Posledních sedm slov Pána našeho Ježíše Krista, Ke cti narození sv. Jana Křtitele, Ave Maria a Zdrávas buď Maria*.

128 Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

129 Petra Siváčková: Zdeněk Pololáník – skladatel scénické, filmové, rozhlasové a televizní hudby, diplomová práce, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc, 2010, s. 85. Zdeněk Pololáník zhudebnil *Vánoční poselství* v roce 1987.

130 Sofija Čolović: František Gregor Emmert: Katalog orchestrálních skladeb, magisterská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, 2016, s. 69 a 70.

131 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno. Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

132 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno. Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

133 Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

134 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno.

135 Rozhovor s manželými Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

života i vyčtené z knih.“¹³⁶

Klétus měl přátele nejen v Brně, ale i v rodných Mutěnicích, kam se často vracel i na několik dnů za svou maminkou, bratrem a širším příbuzenstvem.¹³⁷ Podobný osud jako Kléta postihl i jeho strýce, jezuitského kněze Karla Ševelu, který se v 60. letech v Mutěnicích živil jako traktorista v Jednotném zemědělském družstvu. Za sebou měl šest let internace v Želivě, pracovní tábor v Králíkách a dva roky kriminálu. Na rozdíl od Kléta však v roce 1967 dostal státní souhlas a jako kaplan odešel na Staré Brno.¹³⁸

Na cestách

Klétus řadu let bydlel v podnájmu, nicméně koncem 70. let¹³⁹ se mu podařilo ušetřit si na družstevní garsonku na sídlišti Lesná; před vchodem do paneláku pak pro radost sobě i druhým pěstoval růže¹⁴⁰. Jeho byt mu sloužil také jako kaple pro konání soukromých mší svatých.¹⁴¹ V roce 1983 totiž musel podstoupit operaci tlustého střeva zasaženého rakovinou¹⁴² a dalších několik měsíců se z toho zotavoval¹⁴³. Když po zákroku ležel v nemocnici, nečekaně se propadl do rezignace a malomyslnosti. „Tenkrát jsme mohli pomoci zase my jemu,“ vzpomíná na své každodenní návštěvy ve špitálu paní Miholové.¹⁴⁴

Brzy se o slovo začala hlásit další nemoc, *angina pectoris*. Jak ale zmiňuje Juvenál Valíček, Klétus „svou srdeční chorobu [...] nebral příliš vážně“.¹⁴⁵ V roce 1986 vyrazil na několik měsíců do západní Evropy. Procestoval Švýcarsko a Německo, kde se mj. setkal se svými přáteli ze studií; s jedním z nich se dokonce několik hodin plavil po moři. Navštívil také Lurdy: „Cesta byla příjemná a milá, ani jsme nepozorovali únavu. Řidič byl také nádherný člověk, měl plno humoru, znal dobře cestu a měl tolik krásných kazet s písněmi! Velice se mi líbilo, když jsme se blížili k Lurdům a on vložil do magnetofonu ‚Bože, chválíme tebe!‘. Velice na mne zapůsobilo celé ovzduší, vzájemný vztah lidí v autobuse. Často dávám zaznít zvonku, který jsem při rozloučení dostal na památku. Připomíná mi to krásné dny, které se, aspoň pro mne, už nikdy nebudou opakovat. To, co se vrylo do paměti a vlastně do duše, se ani nemusí víc opakovat, to už je v nás navždy a posiluje nás ve všedních dnech. Bohu buď dík za to všechno!“¹⁴⁶

Na další rok Klétus plánoval léčbu nemocného srdce a výlety po Československu.¹⁴⁷ Nic z toho

136 Gymnaziální slohová práce Jany Miholové z roku 1990.

137 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno. E-mail Blanky Přidalové z Mutěnic, která zprostředkovala vzpomínky svého tatínka Josefa Bízy. Jeho tatínek Pavel Bíza byl bratrancem Kléta Petěrky, e-mail z 2. 3. 2020.

138 Rozhovor s Marií Šamšulovou, rozenou Ševelovou, sestřenicí Kléta Petěrky; 9. 3. 2020, Brno. Životopis Karla Ševely na www.jesuit.cz / Kdo jsme / Vzpomínky. Karel Ševela byl nevlastním bratrem Klétovy maminky Marie, která se narodila z prvního manželství jejich společné maminky Františky, rozené Havlíkové, provdané Štěpánkové, brzy ovdovělé a znovu provdané Ševelové.

139 V adresáři bratří z roku 1976 je ještě uvedena adresa jeho podnájmu na ulici Krkoškova, v seznamu z roku 1980 pouze Brno. Zdroj: Provinční archiv kapucínů, Katalogy, direktáře a kapitulní věstníky IV., 1917–2012, 01 M 04, nefoliováno. V lustracích StB z 26. 5. 1978 je u Kléta uvedena adresa garsonky na Lesné (Brožíkova 6). Zdroj: Archiv bezpečnostních složek.

140 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

141 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

142 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, životopisy Kléta Petěrky a Emila Borečka sepsané Juvenálem Valíčkem; nefoliováno.

143 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

144 Rozhovor s manželou Janou a Jiřím (st.) Miholovými; 10. 6. 2020, Brno.

145 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, životopis Emila Borečka sepsaný Juvenálem Valíčkem; nefoliováno.

146 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, dopis Kléta Petěrky z 11. 2. 1987; nefoliováno.

147 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, dopis Kléta Petěrky z 11. 2. 1987; nefoliováno.

už nestihl, zemřel na infarkt v noci z 26. na 27. března v Charitním domově v Boršicích. Jako kněz tam zastupoval svého přítele a spolubratra Juvenála Valíčka, který tou dobou pobýval v lázních ve Sliacích.¹⁴⁸

V Boží zahradě

Poslední rozloučení se z kapacitních důvodů konalo v brněnské katedrále na Petrově, a to ve čtvrtek 2. dubna 1987. Jak bratři správně očekávali, na Klétův pohřeb zamířilo velké množství lidí, ať už přátel či kněží. Při tiché vzpomínce u otevřené rakve si příchozí možná všimli poněkud krátkého hábitu, sahajícího Klétovi pouze pod kolena. Nebyl totiž jeho, ale Juvenálův. Řeholní sestry, které v Boršicích pracovaly, musely při oblékání zemřelého improvizovat a vzít zavděk tím, co měly právě po ruce.¹⁴⁹ Ještě tři roky po Klétově smrti byl jeho hrob na Ústředním hřbitově takřka nepřetržitě obklopen květinami.¹⁵⁰

V jednom z posledních dopisů Klétus napsal: „Jak ten čas letí! Dokud však žijeme a jsme relativně zdraví, vděčně se ze života radujme a trpělivě i s důvěrou čekajme na přesazení do Boží zahrady.“¹⁵¹

148 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, parte a životopis Kléta Petěrky sepsaný Juvenálem Valíčkem; nefoliováno. V Charitním domově v Boršicích pracovaly Milosrdné sestry svatého Kříže.

149 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, parte a životopis Kléta Petěrky sepsaný Juvenálem Valíčkem; nefoliováno. Klétus byl pohřben do řádového hrobu na Ústředním hřbitově v Brně.

150 Gymnaziální slohová práce Jany Miholové z roku 1990.

151 Provinční archiv kapucínů, Životopisy 10 04, dopis Kléta Petěrky z 11. 2. 1987; nefoliováno.